

באשר תליני - אלין המסע למציאת בית במגילת רות

מאי בן ישי

ימים אלו הובילו רבים מאתנו לשהות זמן ממושך בבית. הקורונה דרשה להגדיר את המשפחה הגרעינית וביקשה אותנו להיצמד למקום. בדף הלימוד נתהה על פירושו של הבית, נאפשר לעצמנו לשהות במתח המובנה שמוליד המרחב הפרטי בין שייכות לזרות. סיפורו של חג שבועות עמד על מסע הגירה לחיפוש בית, משפחת אלימלך עוזבים את ביתם בעקבות הרעב ורות מהגרת אל מקום זה שהופך בית.

מגילת רות, פרק א

לְבֵית אִמָּה יַעֲשֶׂה (יעש) ה' עִמָּכֶם חֶסֶד כְּאִשֶׁר עָשִׂיתֶם עִם הַמִּתִּים וְעַמְדֵי: ט יִתֵּן יְהוָה לָכֶם וּמִצָּאֹן מְנוּחָה אִשָּׁה בֵּית אִישָׁה וְתִשָּׂק לָהֶן וְתִשָּׂאנָה קוֹלָן וְתִבְכְּינָה: י וְתִאמְרָנָה לָהֶן כִּי אֶתְּךָ נָשׁוּב לְעַמִּי: יא וְתִאמְרָנָה נְעַמִּי שְׂבִנָה בְנִיתִי לָמָּה תִלְכְּנָה עִמִּי הַעוֹד לִי בָנִים בְּמַעֲלִי וְהִינוּ לָכֶם לְאֻנְשִׁים: יב שְׂבִנָה בְנִיתִי לָכֶן כִּי זָקַנְתִּי מִהַיּוֹת לְאִישׁ כִּי אֲמַרְתִּי יֵשׁ לִי תִקְוָה גַם הִייתִי הַלַּיְלָה לְאִישׁ וְגַם יִלְדֵתִי בָנִים: יג הֲלֵהֶן | תִּשְׂבְּרָנָה עַד אֲשֶׁר יִגְדְּלוּ הֲלֵהֶן תִּעֲגְנָה לְבִלְתִּי הַיּוֹת לְאִישׁ אֵל בְּנִיתִי כִּי מֵר לִי מְאֹד מִכֶּם כִּי יִצָּאָה בִּי יָד ה' יָד וְתִשָּׂאנָה קוֹלָן וְתִבְכְּינָה עוֹד וְתִשָּׂק עֲרֹפֶה לְחֻמוֹתָהּ וְרוֹת דְּבָקָה בָּהּ: טו וְתִאמְרָנָה הִנֵּה שְׂבָה בְּמִתְרֵךְ אֶל-עַמָּה וְאֶל-אֱלֹהֶיהָ שׁוּבִי אַחֲרַי בְּמִתְרֵךְ:

א וְיִהְיֶה בִימֵי שְׁפָטֵי הַשְּׁפָטִים וְיִהְיֶה רָעַב בְּאֶרֶץ וְיִלְךְ אִישׁ מִבֵּית לָחֶם יְהוּדָה לְגוֹר בְּשָׂדֵי מוֹאָב הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי בָנָיו: ב וְשֵׁם הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נְעַמִּי וְשֵׁם שְׁנֵי בָנָיו | מְחִלּוֹן וְכִלְיוֹן אֶפְרַתִּים מִבֵּית לָחֶם יְהוּדָה וַיָּבֹאוּ שָׂדֵי מוֹאָב וְיִהְיֶה שֵׁם: ג וַיִּמָּת אֱלִימֶלֶךְ אִישׁ נְעַמִּי וְתִשָּׂאֲרָה הִיא וּשְׁנֵי בָנָיהָ: ד וַיִּשָּׂאוּ לָהֶם נָשִׁים מְאֹבִיּוֹת שֵׁם הָאֶחָת עֲרֹפָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית רֹת וַיֵּשְׁבוּ שָׁם כְּעֶשֶׂר שָׁנִים: ה וַיִּמָּתוּ גַם שְׁנֵיהֶם מְחִלּוֹן וְכִלְיוֹן וְתִשָּׂאֲרָה הָאִשָּׁה מִשְׁנֵי יְלָדֶיהָ וּמֵאִישָׁהּ: ו וַתָּקֶם הִיא וְכִלְתִּיהָ וַתִּשָּׁב מִשְׂדֵי מוֹאָב כִּי שָׁמְעָה בְּשִׂדָה מוֹאָב כִּי פָקַד ה' אֶת-עַמּוֹ לְתֵת לָהֶם לָחֶם: ז וַתֵּצֵא מִן הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הָיְתָה שָׂמָּה וּשְׁתֵי כְלוֹתֶיהָ עִמָּה וְתִלְכְּנָה בְּדֶרֶךְ לָשׁוּב אֶל-אֶרֶץ יְהוּדָה: ח וְתִאמְרָנָה נְעַמִּי לְשִׁתִּי כִלְתִּיהָ לָכֶנָה שְׂבִנָה אִשָּׁה

משפחת אלימלך חווה אוסף של אסונות משפחתיים - פוקד אותם רעב, האב מת ואחריו גם שני הבנים. נעמי נשארת עם שתי כלותיה המואביות ובוחרת לעזוב את שדה מואב.

- למה בוחרים משפחת אלימלך לעזוב את יהודה? האם נראה לכם שמעשה זה מתפרש כחטא?
- מהי הסיבה בגללה מחליטה נעמי לחזור לבית לחם?
- כיצד היא מנסה לשכנע את כלותיה לשוב לשדה מואב?
- כיצד מתוך הקטע מתפרש המושג 'בית' בעולמה של נעמי?

טז ותאמר רות אל תפגעני בי לעזבך לשנוב מאחריו כי אל אשר תלכי אלך ובאשר תליני אלין עמך עמי ואלהיו אלהי: יז
באשר תמותי אמות ושם אקבר כה יעשה ה' לי וכה יוסיף כי המות יפריד ביני ובינך:

♦ ♦ ♦

1. מה לדעתכם מוביל את רות לבחירה זו?

2. כיצד מתפרש מושג הבית בעולמה?

מגילת רות, פרק ג'

עליו וירדתי (וירדתי) הגרן אל תודעי לאיש עד כלתו
לאכל ולשתות: ד ויהי בשכבו וידעת את המקום אשר
ישכב שם ובאת וגלית מרגלתיו ושכבתי (ושכבת)
והוא יגיד לך את אשר תעשין:

א ותאמר לה נעמי חמותה בתי הלא אבקש לך
מנוח אשר ייטב לך: ב ועתה הלא בעז מדעתנו אשר
היית את נערותיו הנה הוא זרה את גרן השערים
הלילה: ג ורחצת | וסכת ושמת שמלתך (שמלתיך)

♦ ♦ ♦

מה מבקשת נעמי מרות? מה הכוונה במושג 'מנוח'?

שכבת מרגלתיו: ט ויאמר מי את ותאמר אנכי רות
אמתך ופרשת כנפך על אמתך כי גאל אתה: י ויאמר
ברוכה את לה בתי היטבת חסדך האחרון מן הראשון
לבלתי לכת אחרי הבחורים אם דל ואם עשיר:

ה ותאמר אליה (רות אומרת לנעמי) כל אשר תאמר
(אלי) אעשה: ו ותרד הגרן ותעש ככל אשר צוה
חמותה: ז ולאכל בעז וישת וייטב לבו ויבא לשכב
בקצה הערמה ותבא בליל ותגל מרגלתיו ותשכב:
ח ויהי בחצי הלילה ויחרד האיש וילפת והנה אשה

♦ ♦ ♦

1. מה מבטאת בקשת רות "ופרשת כנפך על אמתך"?

2. מה בין הבקשה של נעמי למעשה של רות?

מגילת רות, פרק ד

אתם היום: יא ויאמרו כל העם אשר בשער והזקנים
עדים יתן יהוה את האשה הבאה אל ביתך כרחל |
וכלאה אשר בנו שתייהם את בית ישראל ועשה תיל
באפרתה וקרא שם בבית לחם:

ויאמר בעז לזקנים וכל העם עדים אתם היום כי
קניתי את כל אשר לאלימלך ואת כל אשר לכליון
ומחלון מיד נעמי: י וגם את רות המאביה אשת
מחלון קניתי לי לאשה להקים שם המית על נחלתו
ולא יכרת שם המית מעם אחיו ומשער מקומו עדים

♦ ♦ ♦

מה מוליד החיבור בין בעוז לרות? כיצד מצטייר הבית?

יב ויהי ביתך כבית פֶּרֶץ אֲשֶׁר יִלְדָה תִמְרָ לִיהוּדָה
מִן הַזֵּרַע אֲשֶׁר יִתֵּן יְהוָה לְךָ מִן הַנְּעֻרָה הַזֹּאת: יג וַיִּקַּח
בְּעֵז אֶת־רוּת וַתְּהִי־לוֹ לְאִשָּׁה וַיָּבֵא אֵלֶיהָ וַיִּתֵּן יְהוָה
לָהּ הָרְיוֹן וַתֵּלֶד בֶּן: יד וַתֹּאמְרָנָה הַנְּשִׁים אֶל־נַעֲמִי
בְּרוּךְ יְהוָה אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לְךָ גֹּאֵל הַיּוֹם וַיִּקְרָא שְׁמוֹ
בְּיִשְׂרָאֵל: טו וְהָיָה לְךָ לְמַשִּׁיב נְפֶשׁ וּלְכֹלֵל אֶת־שִׁבְתְּךָ

◆ ◆ ◆

רות מגיעה על המנוחה והנחלה, בועז גואל את חייה והם מקימים את בית המלוכה הישראלי. רות, האישה הזרה, עוברת תהליך שינוי למען בנייה מחודשת.

אביתר בנאי, בשירו "תל אביב" מתכתב עם דמותה של רות.

שוב אני בתל אביב דירה ריקה, יש כאן מישהו?
הכל איננו איפה את?
כמה לא מפתיע
הרי אם יש משהו שראיתי בחיי זה שאין כלום
עפים כמו פרחים לבנים ברוח
כנראה שאני עדיין לא לגמרי
מאמין שהשתנית
השינוי היה מהיר מדי וחיצוני

◆ ◆ ◆

1. מהו הבית שמתואר בשיר? למה הוא מכונה "דירה"?
2. מה הקשר בין שינוי לבין בית?
3. כיצד מתפרשות מילותיה של רות?

כִּי כִלְתָךְ אֲשֶׁר־אֶהְבְּתְךָ יִלְדֶתוּ אֲשֶׁר־הִיא טוֹבָה לְךָ
מִשְׁבְּעָה בְּנִים: טז וַתִּקַּח נַעֲמִי אֶת־הַיֶּלֶד וַתִּשְׁתְּהוּ
בְּחִיקָה וַתְּהִי־לוֹ לְאִמָּנָה: יז וַתִּקְרָאנָה לּוֹ הַשְּׂכָנֹת שֵׁם
לְאִמֹר יֶלֶד־בֶּן לְנַעֲמִי וַתִּקְרָאנָה שְׁמוֹ עוֹבֵד הוּא אָבִי־
יְשִׁי אָבִי דָּוִד:

כנראה שאני עדיין לא לגמרי מאמין
שאתה סולח
ועכשיו צריך לנשום את זה פנימה באמת
באמונה באמת
אל אשר תלכי אלך ובאשר תליני אלין
עמך עמי ואלוהייך אלוהיי
המוות יפריד ביני ובינך